



## เพิ่มศักยภาพเด็กไทย สร้างสรรค์นวัตกรรมขับเคลื่อนประเทศ\*

บทสัมภาษณ์ ดร.อนุสรณ์ แสงนิ่มนวล  
ประธานกรรมการการอาชีวศึกษา

ดร.อนุสรณ์ แสงนิ่มนวล อดีตกรรมการผู้จัดการใหญ่ บริษัท บางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) และอดีตผู้บริหารระดับสูงหลายองค์กร ปัจจุบันดำรงตำแหน่งประธานกรรมการการอาชีวศึกษาและตำแหน่งสำคัญๆ จำนวนมาก รวมถึงกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ดร.อนุสรณ์ได้นำความรู้และประสบการณ์ในฐานะ CEO บริหารองค์กรต่างๆ มายาวนาน ผลักดันการปฏิรูปการอาชีวศึกษาให้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่เหมาะสมอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพตรงกับความต้องการของประเทศ โดยเฉพาะการสร้างคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อร่วมเป็นพลังขับเคลื่อนพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนต่อไป

### ลดความเหลื่อมล้ำ... สร้างโอกาสทางการศึกษาให้เด็กไทย

ประเทศไทยมีการวางแผนการปฏิรูปการศึกษามานาน แต่เป็นที่ทราบกันดีว่าระบบการศึกษาของไทยยังไม่พัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นเท่าที่ควร **สาเหตุสำคัญมาจากความเหลื่อมล้ำของสังคมที่ทำให้เด็กไทยไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน** โดยเฉพาะเด็กในภูมิภาคและในถิ่นทุรกันดาร รวมทั้งโรงเรียนและครอบครัวไม่ได้สร้างบรรยากาศการเรียนการสอนและการดำเนินชีวิตที่จะช่วยให้เด็กมีความมานะ ใฝ่รู้ ฝึกฝน และพัฒนาทักษะคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์



อีกทั้งแผนงานโครงการเกี่ยวกับการศึกษาของชาติ ไม่มีการแปลงสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและขาดความต่อเนื่อง ทำให้การปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมามีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก **และการเปลี่ยนแปลงนั้นไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงของสภาพแวดล้อมของประเทศ** จึงทำให้ปัญหาทางการศึกษา ถูกสะสมหลากหลายประเด็นและไม่ได้รับการแก้ไข อาทิ ยังไม่มีการปฏิรูประบบบริหารการศึกษา ครู และหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและผู้ประกอบการอย่างชัดเจน ส่งผลถึงภาพรวมของประสิทธิภาพการศึกษาของเด็กไทยอยู่ในระดับไม่เป็นที่น่าพอใจ เนื่องจากเด็กไทยจำนวนมากมีผลการสอบวิชาสำคัญๆ ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน



การพัฒนากระบวนการศึกษาคควรเป็นมาตรฐานเดียวกัน ทั้งประเทศหรือใกล้เคียงกัน โรงเรียนในกรุงเทพฯ และในต่างจังหวัดไม่ควรแตกต่างกันมากนัก ซึ่งจะช่วยให้สามารถสร้างเด็กที่มีคุณภาพมาช่วยยกระดับศักยภาพในการแข่งขันของประเทศเพิ่มขึ้น เนื่องจากจำนวนประชากรในต่างจังหวัดมีเป็นจำนวนมาก และควรวัดความสามารถของผู้เรียนเชิงศักยภาพ (Competency) ไม่ใช่คุณภาพการเรียนการสอน เพื่อให้ได้มาตรฐานและตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน

## ปรับระบบการศึกษา ไม่นับท่องจำเพื่อสอบผ่าน มุ่งปฏิบัติเพื่อทำงานได้จริง

โดยเฉลี่ยเด็กไทยมีผลการเรียนด้อยกว่าประเทศอื่น แม้แต่ประเทศเวียดนามที่ขณะนี้ได้พัฒนาระบบการเรียนการสอนก้าวหน้าไปมาก ประกอบกับเด็กเวียดนามมีความขยันและอดทนสูง ในขณะที่เด็กไทยบางกลุ่มโดยเฉพาะในกรุงเทพฯ ซึ่งมีโอกาสเข้าถึงองค์ความรู้มากกว่าในต่างจังหวัดและพื้นที่ห่างไกล จึงช่วยให้มีศักยภาพสูงกว่า แต่เมื่อสำเร็จการศึกษาปรากฏว่าไม่สามารถปฏิบัติงานในสถานประกอบการได้จริง เพราะเรียนด้วยการท่องจำมากกว่าฝึกปฏิบัติ จึงไม่มีทักษะและประสบการณ์ในการทำงาน รวมทั้งระบบการศึกษาของไทยไม่ได้เสริมสร้างการพัฒนาทักษะของคนอย่างจริงจัง ไม่ช่วยให้เกิดความคิดเชิงวิเคราะห์และไม่สามารถแปลงสู่การปฏิบัติได้จริง ที่ผ่านมามุ่งถ่ายทอดความรู้เชิงวิชาการมากเกินไป ซึ่งเด็กบางคนไม่สามารถรับได้และเป็นสาเหตุให้เกิดการคว่ำวิชามากเกินไป



ประเทศจีนมีเด็กที่ต้องสอบเข้ามหาวิทยาลัย 9 ล้านคน รับผิดชอบเพียง 3.3 ล้านคน ในส่วนที่เหลือจำนวนมากจึงเปลี่ยนมาเรียนสายอาชีพเพื่อเป็นผู้ประกอบการ ประเทศในทวีปยุโรปก็เช่นกัน เขาไม่เน้นให้เด็กต้องศึกษาต่อในระดับปริญญา สายอาชีพจะตอบโจทย์การศึกษาที่มุ่งผลผลิตแรงงานตรงตามความต้องการของตลาดและผู้ประกอบการสาขาต่างๆ ซึ่งแน่นอนที่สุดที่ทุกคนต้องมีอาชีพ การเรียนสายอาชีวะนับเป็นการเข้ารับการศึกษาที่สร้างทักษะความสามารถสู่ความเชี่ยวชาญในเชิงปฏิบัติการตรง ไม่ว่าจะช่างเทคนิค ช่างทำผม แต่งเล็บ ขายกาแฟ งานบริการในการท่องเที่ยว เด็กอาชีวะจึงมีความมั่นใจในระดับหนึ่งว่าเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะมีงานทำ และสามารถใช้ความรู้ความสามารถของหลักสูตรที่เรียนไปประกอบวิชาชีพ และมีความเจริญก้าวหน้าได้ไม่ยาก

## เปลี่ยนแนวความคิดการเรียนเพื่อปริญญาสู่การเรียนเพื่อเป็นเจ้าแกนน้อย

ค่านิยมของสังคมไทยยังติดยึดกับความคิดที่ว่าเด็กที่เรียนอาชีวะไม่ใช่เด็กที่เรียนเก่ง แต่อยู่ในระดับปานกลาง ใครเรียนหนังสือไม่เก่งก็ไปเรียนอาชีวะ และสังคมยังคงตอกย้ำว่าเรียนหนังสือต้องให้ได้ปริญญา ยิ่งได้รับปริญญาเอกถือเป็นเกียรติของครอบครัว เป็นที่ยอมรับว่าประสบความสำเร็จในการเรียน ไม่ได้ตระหนักว่าวิชาความรู้ที่เรียนมานำไปใช้ประโยชน์ในเชิงวิชาชีพจริงๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ จึงเป็นที่มาของระดับรายได้ของผู้ที่สำเร็จระดับปริญญาจะสูงกว่าผู้ที่จบทางสายอาชีพ ซึ่งต่างจากสังคมตะวันตก อาชีพชั้นบรรดบรรทุกขนาดใหญ่มียาได้มากกว่าวิศวกรเพราะต้องใช้ทักษะความเชี่ยวชาญ หรือในโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เช่น โรงกลั่นน้ำมัน ผู้ที่ทำหน้าที่ควบคุมการปฏิบัติงานที่เชี่ยวชาญได้รับเงินเดือนไม่แตกต่างจากวิศวกร เพราะงานในเชิงปฏิบัติการต้องอาศัยทักษะและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

คนสิงคโปร์ส่วนใหญ่ตั้งเป้าหมายชีวิตว่าจะต้องเป็นเจ้าของกิจการ เป็นผู้ประกอบการ ไม่มีใครไฝฝืนที่จะเป็นลูกจ้าง จึงเป็นที่มาของนักเรียนจำนวนมากที่มุ่งเข้าเรียนสายอาชีพ เพราะเป็นเส้นทางตรงสู่การเป็นผู้ประกอบการ ขณะที่เด็กไทยยังฝังใจว่าเรียนอาชีวะเป็นได้เพียงลูกจ้าง ดังนั้น ผู้เกี่ยวข้องในวงการปฏิรูปการศึกษาจึงควรหาแนวทางในการปรับเปลี่ยนแนวความคิดการเรียนเพื่อปริญญาสู่การเรียนเพื่อเป็นผู้ประกอบการหรือเป็นเจ้าแกนน้อยให้ได้



## โครงการทวิภาคี มุ่งการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ต่อยอดการประกอบอาชีพ

นอกจากนี้ หลักสูตรการเรียนการสอนของไทยเน้นวิชาการมากเกินไปจนความจำเป็น ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการทำงานมากนัก **ควรมุ่งการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ต่อยอดในการประกอบอาชีพ** เช่น การเป็นผู้ประกอบการต้องมีความรู้พื้นฐานด้านเศรษฐศาสตร์ ฝึกทักษะด้านภาษาอังกฤษ เรียนรู้ระบบการจัดการในด้านต่างๆ เช่น เมื่อกู้เงินธนาคารมาลงทุน ต้องเสียดอกเบี้ย เสียภาษี สามารถคำนวณหาความคุ้มค่าของการลงทุนได้ รวมถึงเรื่องการตลาด การหาลูกค้า รู้ว่าลูกค้าเราเป็นใคร และดึงลูกค้ามาใช้บริการของเราได้อย่างไร ตลอดจนการสร้างทักษะความรู้ที่มีประโยชน์และสามารถพัฒนาเพิ่มศักยภาพในการบริหารจัดการธุรกิจที่มีประสิทธิภาพ

การพัฒนาโครงการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีระหว่างสถาบันการศึกษาและภาคเอกชน จึงช่วยตอบโจทย์ในประเด็นดังกล่าว เพื่อให้นักเรียนได้เข้ารับการฝึกงานในสถานประกอบการเป็นเวลา 1 ปี จาก 2 ปีของหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) **ซึ่งเป็นช่วงเวลาสำคัญในการเรียนรู้ ฝึกฝนทักษะในเชิงปฏิบัติการจริงในสถานประกอบการ** โดยพบว่าเด็กอาชีวศึกษาในโครงการทวิภาคี มีผลการเรียนที่โดดเด่นมาก เมื่อสำเร็จระดับ ปวส. แล้วยังสามารถเรียนต่อหลักสูตรเชิงปฏิบัติการอีก 2 ปี ซึ่งจะได้ปริญญาทางเทคโนโลยีทางปฏิบัติการ เป็นการเรียนไปทำงานไป ช่วยให้มีความรู้ได้ เป็นการใช้เวลาที่เหลือจากการทำงาน ช่วยพัฒนาทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ ให้มีความเชี่ยวชาญมากขึ้น โดยสามารถใช้การปฏิบัติงานในสถานประกอบการเป็นหน่วยกิตในการเรียนได้ ซึ่งแตกต่างจากมหาวิทยาลัยทั่วไป ปัจจุบันมีสถานศึกษาเข้าร่วมโครงการดังกล่าวมากกว่า 13,000 แห่ง และได้ตั้งเป้าหมายที่ขยายให้ถึง 30,000 แห่งในอนาคต โดยอยู่ระหว่างหาแนวทางแก้ปัญหาสำหรับเด็กที่มีภาระต้องช่วยเหลือครอบครัวในการประกอบอาชีพและไม่สามารถเดินทางไปทำงานในสถานประกอบการนอกพื้นที่

สิ่งที่ผมพยายามทำอีกเรื่องหนึ่งคือ **ตั้งสถานประกอบการภายในสถาบันการศึกษา** เป็นวิธีการที่ประยุกต์จากเกาหลี เมื่อเราไม่สามารถนำเด็กไปฝึกในสถานประกอบการเราก็ไปทำอยู่ในโรงเรียนเลย เช่น หลักสูตรผู้ประกอบการร้านกาแฟ เด็กจะต้องมีความเชี่ยวชาญในการชงกาแฟ จึงจัดสร้างร้านกาแฟเหมือนจริงในโรงเรียน มีร้านเบเกอรี่เพื่อฝึกทำขนมปังและเบเกอรี่ และการบริหารจัดการธุรกิจดังกล่าว รวมทั้งจัดโครงการทวิภาคีร่วมกับสายการบินเพื่อผลิตแอร์โฮสเตส ฝึกทักษะการจัดการบริการผู้โดยสาร โดยคัดเลือกนักเรียนที่มีคุณภาพเหมาะสมตั้งแต่เริ่มกระบวนการรับสมัคร การฝึกฝนเรียนรู้ในห้องจำลองเหมือนเครื่องบิน เมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถพร้อมเป็นแอร์โฮสเตสได้ทันที เป็นต้น



## นำแนวคิดคนรุ่นใหม่ผสานคนรุ่นเก่าร่วมพัฒนาระบบการศึกษาไทย

ในการปฏิรูปการศึกษาต้องคำนึงถึงการศึกษาในเชิงแข่งขัน เนื่องจากประเทศเพื่อนบ้านหรือประเทศต่างๆ ทั่วโลกมีการพัฒนาก้าวหน้าไปไกล ต้องรู้เขารู้เรา มุ่งพัฒนาระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของโลกและของประเทศ จะต้องพิจารณาทั้งเรื่องหลักสูตร กระบวนการศึกษา และ**ครูต้องมีความพร้อมที่จะสอนสิ่งใหม่ๆ ให้แก่เด็ก ปรับแนวทางการสอนจากแบบเดิมๆ ที่เน้นการท่องจำ เป็นการคิดวิเคราะห์หาเหตุผลเป็นหลัก** ซึ่งควรนำระบบการศึกษาของประเทศเกาหลีเป็นตัวอย่าง เกี่ยวกับค่านิยมที่ยกย่องอาชีพครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติ เป็นที่ยอมรับของสังคม และมีรายได้สูง ซึ่งจะช่วยให้เด็กได้ครูที่มีคุณภาพ

นอกจากนี้ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในวัยใกล้เกษียณอายุหรือเกษียณอายุไปแล้ว และอาจจะยังเชื่อมั่นในระบบเก่าๆ ที่ช่วยให้ประสบความสำเร็จในการศึกษาและการทำงานในช่วงที่ผ่านมา ซึ่งควรต้องตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของโลกที่ไม่เคยหยุดนิ่ง และเด็กรุ่นใหม่ในต่างประเทศในวันนี้มีแนวคิดหรือมุมมองที่ไกลออกไปมาก จะไปหารายได้และไปอยู่อาศัยในดาวดวงอื่นในอวกาศ รวมไปถึงการหาทรัพยากรต่างๆ ในจักรวาล จึงควรนำ**คนรุ่นใหม่มาผสมผสานทำงานกับคนรุ่นเก่า เพื่อได้แนวคิดที่หลากหลายในเชิงสร้างสรรค์จากคนรุ่นใหม่** ในขณะที่มีความรู้และประสบการณ์ที่ทรงคุณค่าจากคนรุ่นเก่า

## ทุกภาคส่วนร่วมปฏิรูปการศึกษาเสริมสร้าง บรรยากาศการเรียนรู้

สถาบันหลักที่มีส่วนสำคัญยิ่งต่อการศึกษาของเด็กคือ ครอบครัว ซึ่งพบว่าปัจจุบันเด็กไทยส่วนใหญ่ ไม่เข้มแข็ง และไม่มีความพร้อมต่อการเรียนและการดำเนินชีวิต เนื่องจากครอบครัวดูแลอย่างดีเกินไป ซึ่งต่างกับในอดีตที่เด็กโดยเฉพาะในต่างจังหวัดต้องขยันหมั่นเพียรและอดทนช่วยเหลือตัวเองและครอบครัว

ดังนั้น ในการพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศ นอกจากภาครัฐจะต้องเป็นผู้กำหนดโครงการและวางกฎระเบียบ ฝ่ายวางแผนและนโยบายด้านการศึกษาคควรคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ และภาคเอกชนควรเข้ามามีส่วนร่วมเป็นผู้ปฏิบัติการ **ครอบครัวต้องมีหน้าที่ดูแลให้การสนับสนุนการศึกษาของบุตรหลานและเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เชิงคิดริเริ่มและสร้างสรรค์** พร้อมฝึกฝนทักษะและใฝ่หาความรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง

นอกจากนี้ ทุกภาคส่วนควรร่วมระดมความคิดเพื่อทบทวนและปรับปรุงแผนในทุกๆ 5 ปี ซึ่งการวางแผนการศึกษาควรเป็นลักษณะแนวทางกว้างๆ ที่สามารถนำมาทบทวนปรับปรุงให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกและความต้องการของตลาด สู่การเป็น Thailand 4.0 ตามนโยบายของรัฐบาล รวมทั้งสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น เนื่องจากภาคเอกชนอยู่ในโลกของการแข่งขันและต้องก้าวทันกระแสการเปลี่ยนแปลงและเทคโนโลยีสมัยใหม่อยู่ตลอดเวลา ภาครัฐควรเร่งผลักดันให้การปฏิรูปการศึกษาเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม มีความต่อเนื่องของนโยบายเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นเร่งลดความเหลื่อมล้ำ โดยการจัดสรรงบประมาณรายหัวหรือค่าใช้จ่ายรายหัวให้ตรงกับความเป็นของแต่ละกลุ่ม เพื่อเด็กด้อยโอกาสในต่างจังหวัดและพื้นที่ห่างไกลได้รับการจัดสรรงบประมาณรายหัวมากขึ้น

ควรให้มีการตัดสินใจตั้งแต่วินาทีนี้โดยภาครัฐเร่งทำการตลาดเพื่อจูงใจให้ภาคเอกชนและสถาบันครอบครัวให้ความสำคัญกับการให้ความร่วมมือปฏิรูปการศึกษา **พร้อมดึงดูดให้เด็กและผู้ปกครองสนใจเข้าร่วมโครงการทวิภาคีฯ ได้มีโอกาสพบกับผู้ประกอบการ เพื่อร่วมกันผลิตบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน** ขณะที่สถาบันการศึกษาต้องพิจารณาเลือกสถานประกอบการ



ที่มีศักยภาพเหมาะสมในการฝึกเด็กให้สอดคล้องกับหลักสูตรอย่างครบถ้วน

## เพิ่มศักยภาพเด็กไทย สร้างสรรค์นวัตกรรม ขับเคลื่อนประเทศ

การพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะจะส่งเสริมให้มีการยกระดับความรู้ความสามารถของเด็กให้สูงขึ้น **นวัตกรรมในโรงเรียนจะเกิดขึ้นได้ต้องสร้างบรรยากาศการเรียนรู้และความคิดเชิงสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้น** พยายามสนับสนุนให้เด็กแสดงความคิดเห็น มีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น ควรให้ความสำคัญกับการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ความเข้าใจให้เด็กๆ ตระหนักถึงประโยชน์ของการสร้างสรรค์นวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ มีการติดตามและพัฒนาการใช้โปรแกรมต่างๆ ในคอมพิวเตอร์และการใช้ประโยชน์จากมือถือในการทำธุรกิจหรือธุรกรรมต่างๆ รวมทั้งมีการเรียนรู้เพื่อการแข่งขันตลอดเวลา โดยภาครัฐจัดหางบประมาณเพื่อเป็นค่าตอบแทนที่จูงใจ ตลอดจนพิจารณาขยายตลาดเพื่อรองรับผลผลิตจากนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่สร้างสรรค์ขึ้น

ทุกภาคส่วนควรร่วมมือกันสนับสนุนเด็กรุ่นใหม่ให้ตระหนักถึงความคิดสร้างสรรค์ มีความสนใจ**ทำงานวิจัยคิดค้นและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่สู่การเป็นเจ้าของกิจการ นำมาซึ่งการสร้างรายได้มหาศาล** โดยในการวิจัยต้องวิเคราะห์ความต้องการของตลาด การหาแนวทางลดต้นทุนการผลิต สามารถต่อยอดเป็นสินค้าต่างๆ ได้ ซึ่งในปัจจุบันภาคอุตสาหกรรมใช้หุ่นยนต์ทำงานแทนคน ต้องทดลองทำวิจัยหลายครั้งเพื่อลองผิดลองถูก ให้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่คิดค้นได้เชื่อมโยงสู่การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในตลาดโลกได้อย่างยั่งยืนต่อไป